ژیانی کۆمەڵایەتی منداڵ؛ لە شیعریی (منداڵی درۆزن)ی ئەحمەد عارفـــدا.. عەبـــدوڵا سەڵمان(مەشخەڵ)

دەق و ڕەخنە

ئەم شیعرەی کاک ئەحمەد عارفی شاعیر (منداڵەی درۆزن)، مێژووی نووسینی دەگەڕێتەوە بۆ ساڵی ١٩٩٢، بەڵام بەو پێیەی کە جارێکی تر لە پەیجی تایبەتی خۆی لە تۆڕی کۆمەڵایەتی فەیسبووک دایناوەتەوە، مانای وایە کاک ئەحمەد هیچ کێشەیەکی لەسەر شیعرەکە و ناوەڕۆکەکەی نییە. من لێرەدا هەوڵ دەدەم شیعرەکە دابنێمەوە و ئینجا وردە وردە دەچمە سەر ئەسڵی بابەتەکەم کە کێشەکانی پەروەردەیە و لەڕێگەی شیعرەکەوە کە شیعرێکی تەعلیمییە، تیشکێک دەخەمە سەر تێڕوانینی شاعیر بۆ پەروەردە و بنەماکانی پەروەردەی منداڵ لە کۆمەڵگەی کوردیدا.

دەقی شیعری منداڵەی درۆزن

منداڵێکی چاو چنۆک

پیس و چەپەڵ ، گرینۆک

لە کۆڵانا لاسار بوو

ئازای گیانی زامدار بوو

لەم گۆلاوە بۆ ئەو گوفەک

هاورێی تانجی و توولە و سەگ

کەسێ نەبوو خۆشی وێ

دڵێ نەبوو بۆی سووتێ

رۆژێ ڕێکەوت ئاوا بوو

چاو چنۆک لە ئاوا بوو

بەو پەری بێشەرمییەوە

لە دەو ناسێنەمەوە

منداڵانی بێزار کرد

هێندەی بە درۆ هاوار کرد

تا لەناکاو گا بەردە

بێی بوو بە بەڵاو دەردە

خوێنی تێکەڵ بە ئاو بوو

خەڵکی و خۆشی ڕزگار بوو.(١)

ژیانی کۆمەڵایەتی منداڵی کورد

ئەم حیکایەتە تراژیدییەی کاک ئەحمەد عارفی شاعیر، هەر تەنها حیکایەتی منداڵێکی درۆزنی نێو دەقەکە نییە، بەڵکوو حیکایەتی دەیان و سەدان منداڵی نەبوون و هەژارن، کە لە گەڕەکە هەژارنشینەکان و لە پەراوێزی شارەکاندا ژیاون و دەژین. ئەو گەڕەکانەی کە جگە لە خانووی نزم و شێدار و بێ خزمەتگوزار کە دیمەکانیان ڕەنگدانەوەی بێدەرامەتی و دەستکورتییانە، شتێکی تری تیا نابینیت. لەبە لەم گەڕەکە تاریکانەی قەراغ شارەکان، منداڵە بزێو و شەڕانیی و کراس و شەڕواڵ دڕاو و چەقاوەسووەکان دەژین، ئەو منداڵانەی کە خێزانەکانیان ڕۆژ تا ئێوارە لە هەوڵی ئەوەدان بتوانن پاروونانێک بۆ ئەو منداڵە چەقاوەسووانە پەیدا بکەن. سیستەمی دڵڕەقی سەرمایەداری بەجۆرێک کۆمەڵگەی شێواندێتە سەریەک و خەڵکی کرێکار و زەحمەتکێشی کۆمەڵگەی بە جۆرێک لەقاڵبداوە کە مرۆڤەکان هەر فریای ژیانێکی مەمرەومەژی بکەون، نەک ژیانێکی ئینسانیی شایستە بە مرۆڤی سەردەم. کاک ئەحمەد عارف ئەم ڕاستییە نابینێت یان دەیبینێت و خۆی لێ لادەدات و هاتووە منداڵێکی بە موجەڕڕەددی وەرگرتووە و وێنای کردووە. وەک ئەوەی منداڵانی خەڵکی ستەمدیدەی کوردستان هەموو پۆشتە و پەرداخ و خاوەن ڕەوشتی بەرز و ڕاستگۆ بن و تەنها ئەو منداڵە درۆزن بێت. با بزانین چۆن؟

با سەرەتا لە ناونیشانەکەوە دەست پێبکەین. کاتێک دەقەک

دەنووسرێت، جا شیعر بێت یان چیرۆک یان ڕۆمان یان شانۆگەری، یەکەمین بەریەککەوتنی خوێنەر و دەق، لەڕێگەی ناونیشانەکەیەتی. ناونیشان گرنگییەکی زۆری هەیە. هەڵبژاردنی ناونیشان هەر بەتەنها وابەستە نییە بە ناوەڕۆکی دەقەکەوە، بەڵکوو وابەستەشە بەو هەلومەرجە سیاسیی و کۆمەڵایەتی و ئابووری و مەعریفییەی ئەو چین و توێژە کۆمەڵایەتییەی کە دەقەکەی ڕووبەڕوو دەکرێتەوە. شاعیر لە هەڵبژاردنی ناونیشاندا (منداڵێکی درۆزن) دەیەوێت دیوی ناشیرینی قوربانییەکمان نیشان بدات کە هەموو دەزانین ئەو قوربانییە، قوربانی چ سیستەمێکی چینایەتی دڵڕەقە. ئەوەی کاریگەری لەسەر منداڵ دادەنێت جگە لە خێزانەکەی، قوتابخانە و دەزگا میدیاییەکانی دەوڵەتن. جارێ گرنگە خێزانەکان بزانن چۆن منداڵەکانیان پەروەردە دەکەن و لەوەش گرنگتر خودی خێزانەکانن کە ئایا تا چەند خوێندەوار و تێگەیشتوون و زانستییانە بیر دەکەنەوە. ئایا ئەو دایک و باوکانە چەند لە جیهانی منداڵەکانیان تێگەیشتوون؟ ئەو دایک و باوکانە چەند لە بنەماکانی پەروەردەی منداڵەکانیان حاڵی بوونە و چۆن دەتوانن وەڵام بە داخوازییەکانی منداڵەکانیان بدەنەوە؟ ئایا دەشێت چیرۆکێک بنووسین بەناوی شازادە ولیەمی چەمن؟ نا ناکرێت. بۆچی؟ چونکە شازادە ولیەم لە چینی بۆرژوایە و فەرمانڕەوایە و دەوڵەمەندە و دەیان بەردەستی هەیە و مەحاڵە شازادە ببینین چەم بە لووتیا شۆڕ بێتەوە. باسکردنی چیرۆکێکی لەوجۆرە بەسە بۆ ئەوەی بە شێت و نەزان و بێئاگات ناوزەد بکەن. بەڵام نووسینی چیرۆکێک یان شیعرێک لەسەر منداڵێکی چڵکنی ڕەحیماوەی گەڕەکی شاری کەرکووک، یان گەڕەکی باداوەی شاری هەولێر ئاساییە و ڕەنگە دەیان دەستخۆشیت لێبکرێت. هۆکارەکەی ئاسانە. لە گەڕەکەکانی ڕەحیماوە و باداوە منداڵان بەزۆری لەو خێزانانەوە دێن کە بەپێی پێویست خوێندەوار نین و دایکان و باوکان هۆشیاری پێویستییان لەسەر پەروەردەی منداڵ نییە و تەنانەت ڕۆژ نییە منداڵەکانیان لەسەر لاساریی و چەقاوەسوویی دارکاریش نەکەن. ئەوەی هۆشیاری کۆمەڵایەتی دیاری دەکات واقیعی کۆمەڵایەتییە.(٢) هۆشیاری دوواکەوتووانەی خێزانەکانیش هەر واقیعی کۆمەڵایەتی کوردستان دیاری دەکات.

منداڵێکی چاو چنۆک

پیس و چەپەڵ ، گرینۆک

لە کۆڵانا لاسار بوو

ئازای گیانی زامدار بوو

لەم گۆلاوێ بۆ ئەو گوفەک

هاورێی تانجی و توولە و سەگ. (شیعری منداڵێکی درۆزن ئەحمەد عارف)

ئەم سیفەتانەی دراونەتە پاڵ ئەم منداڵە (پیس، چەپەڵ، چاوچنۆک، گرینۆک، لاسار، هاوڕێی تانجی و سەگ)، وێنەیەکمان نیشان دەدات، کە منداڵەکە بە ناشرینی ببینین. سیفەتە نیگەتیڤەکان وەک بەشێک لە فەرھەنگی دوواکەوتوانەی کۆمەڵگە داھێنراوی ئاید□ی□لۆژیا و بیروباوەڕی زاڵی نێو کۆمەڵگەیە. بیروباوەڕی زاڵی نێو ھەر کۆمەڵگەیەکیش بیروباوەری چینی دەسەڵاتدارە.(٣) جا ئەو دەسەڵاتدارە خاوەن کۆیلەکان یان دەرەبەگەکان یان سەرمایەداران بن. ئەو سیفەتانەی شاعیر لەم سێ دێرەدا ڕیزی کردوون، دوو جۆرن، جۆرێکیان سیفەتگەلێکی نێگەتیڤن و دوادێڕیان سیفەتی پۆزەتیڤە، بەڵام لای شاعیر بە نێگەتیڤ ڕیزبەند کراوە. پیس، چەپەڵ، چاوچنۆک، گرینۆک، لاسار نێگەتیڤن، بەڵام بۆچی دەبێت هاورێکردنی تانجی و سەگ نێگەتیڤ بێت؟ بۆچی هاوماڵیکردنی سەگ کارێکی دروست نییە لای شاعیر؟ ب□ بۆچوونی من ھۆیەکەی باکگراوندی کلتووری کوردیی شاعیر نییە، چونکە لە فەرھەنگ و کلتووری کوردیدا سەگ هاوماڵ و هاوڕیی مرۆڤە، بەڵکوو کاریگەری باکگراوندی کلتووری ئایینییە کە شاعیر سەگ بە ئاژەڵێکی پیس وەسف دەکات. (ڕەنگە حیکمەت یان ھۆکاری قەدەغەکردنی بەخێوکردنی سەگ لەلایەن ئیسلامەوە بۆ مەبەستی تر جگە لە ڕاوکردن یان پاسەوانی: ئەوە بێت کەپاک نین و پیسن و تەنها بە حەوت شوشتن نەبێت کە یەکێکیان بە خۆڵ یان سابون بێت، پاک نابنەوە. یان لەبەر ئەوەی ڕێگری لە چوونە ژوورەوەی فریشتەکان دەکەن کە بەندەی بەڕێزی خودان و بوونیان دەرکەوتنی ڕەحمەتی ئەوە بەرامبەر بە بەندەکانی.)(٤) ئەم دیدگایە دیدگای زۆربەی خەڵکی کوردستانە. لەکاتێکدا سەگ وەک هاوەڵ دەتوانێت لە ماڵدا لەگەڵ مرۆڤەکان بژێت و منداڵەکانیش فێری خۆشەویستی ئاژەڵیان بکەن نەک نەفرەت و ڕقلێبوونەوەی ئاژەڵان.

تا لەناکاو گابەردێ

بۆی بوو بە بەڵاو دەەدێ

خوێنی تێکەڵ بە ئاو بوو

خەڵکی و خۆشی ڕزگار بوو. (شیعری منداڵێکی درۆزن ئەحمەد عارف)

دڵڕەقی شاعیر دژ بە منداڵی درۆزن هێندە لەسەرە کە بە مەرگی ئەو منداڵە خێرلەخۆ نەدیوە دڵشاد بێت و خەڵکیش پێیان خۆش بێت کە ئەو منداڵە درۆزنە مردووە. ئایا ئەمە چەند لە واقیعی کۆمەڵایەتی ژیانی خەڵکی ه□زاری کوردەوە نزیکە؟ نەخێر بە هەزاران فرسەخ دوورە. ئەمە ناحاڵیبوونە لە واقیعی کۆمەڵایەتی کۆمەڵگەی کوردیی، ئەگینا هەموو دەزانین مردنی منداڵێکی خێزانێکی هەژار با درۆزنیش بێت، چ کارەساتبارێکە و چ تراژیدیایەک دەخوڵقێنێ، نەک خەڵک دڵخۆش بکات و کار بگات بەوەی ئەو دڵخۆشییە ببێتە بابەتی دەقێکی شیعریی تەعلیمی لای شاعیرێک کە شیعر بۆ منداڵان دەنووسێت.

لایەنی فێربوون لە شیعری مندا□□ی درۆزندا

لایەنی فێربوون لەم شیعرەی شاعیر، فێربوونێک نییە لە دیدی ئێنسانی ه□اوچەرخەوە سەبارەت بە کێشەکانی منداڵ و ژیان، بەڵکوو ڕەنگدانەوەی تێگەیشتنێکی پاسیفیستی دوواکەوتوانەیە کە منداڵ بەرەو شێواندنی زیاتر و دوورکەوتنەوەی لە جیهانی تایبەتەکەی خۆی پاڵ پێوەدەنێ. کاتێک شاعیرێک شیعر بۆ منداڵ دەنووسێت، دەبێت ئاگاداری جیهانی تایبەتی منداڵ بێت، دەبێت بزانێت چ شتێک منداڵ و بیرکردنەوەی منداڵ فراوانتر دەکات و گەشەی پێدەدات؟ دەبێت بزانێت قۆناغەکانی منداڵ بناسێت و پێویستی تایبەتی هەر قۆناغێک هەست پێبکات. دەبێت ئاگاداری بنەماکانی پەروەردە و فێرکردنی هەر قۆناغێکی منداڵ بێت و بەرپرسیارانە دەست و پەنجەی لەگەڵدا نەرم بکات. دەبێت هەلومەرجی سیاسی و ئابووری و کۆمەڵایەتی کۆمەڵگە تێبگات و ئینجا دەست بۆ قەڵەم بەرێت و قسە بۆ منداڵ بکات و ئامۆژگاریان بکات.

بەوپەری بێشەرمییەوە

لە دێو ناسڵەمێوە (شیعری منداڵێکی درۆزن ئەحمەد عارف)

با لێرە بپرسین شاعیر چی فێری منداڵ دەکات؟ دەڵێت بێشەرمی واتا□ ب□ چاو و ڕوو واتا بێڕێز. واتا منداڵێکی بێڕێزی چاوقایم. ئێمە هەموو لەسەر بەهای کۆمەڵایەتی ڕێز کۆکین و دەزانین منداڵ و گەورەی بەڕێز جێگەی خۆشەویستین. بەڵام چی وا لە منداڵ دەکات بێڕێز بێت؟ چی وای لێدەکات شەرم نەکات. گرێی ناحاڵیبوونەکە لێرەدایە. پەروەردەی ڕۆژئاوا پەروەردەیەکە لەسەر بنەمای ڕێز و شەرم نەکردن. ئەوان منداڵ وا بار دەهێنن شەرم نەکات. بێشەرمی سیفەتێکی باشی منداڵە و گوزارشتە لە کەسایەتی بەهێزی منداڵ، نەک

سیفەتەکی خراپ بێت. مندالەی شەرمن مندالەی لاوازە و کەسایەتی پتەوی نییە. بۆیە شاعیر لە ناهەشیارییەوە ئەم سیفەتانە (پیس و چەپەڵ و چاوچنۆک و گرینۆک و لاسار و هاوەڵی تانجی و سەگ و بەشەرم و بێزارکەر و درۆزن لە گەلاوە بەر تاشەدەردەک دەکەوێت و دەمرێت) ئەمە پەیامی شیعرەکەیە و دەیەوێت بڵێت منداڵێنە ئەوە وا مەبن، پیس و پەخە و چاوچنۆک و لاسار و درۆزن مەبن و هاوەڵێتی تانجی و سەگ مەکەن، شەرمن بن، بەئەوەی پەیمان بەێت ئەمە چۆن دەبێت و چۆن دەتەبوون!. ئایا دەتوانین ئەم ئامۆژگارییانەی شاعیر لەسەر لافیتەیەک بنووسین و بچین لە گەڕەکە هەژارنشینەکانی شارەکانی کوردستان هەڵیواسین و ئیتر دنیا دەبێتە شامی شەریف؟ یان دەردەکە لە جێیەکی ترەوەیە و شاعیر نایەوێت خۆی لە قەرەی بدات. باشە گوناهی مندالەی کوردستان چییە ئەم جۆرە شیعرە دوواکەوتووانەیان بخەینە بەردەست و بەم تەرزە لە شیعر فەری باڵەفەی ژیانیان بکەیت؟ ئایا مندالانی کوردستان شایانی ئەمجۆرە پەروەردەیەن؟ ئایا ئەم شیعرە بە کام لە چوار قۆناغەکانی پەروەردی منداڵ نووسراوە، قۆناغی ئەندێشەی بەستراو بەژینگەوە یان قۆناغی ئەندێشەی ئازاد یان قۆناغی منداڵەتی یان قۆناغی ئایدیالیستی؟(٥) دیارە هەریەک لەم قۆناغانەش تایبەتمەندی خۆیان هەیە. من نامەوێ باسی سیاسەت و ئابووری بە منداڵ بکرێت، بەڵام دەمەوێ لە ڕوانگەی تێگەیشتن لە دۆخی ئابووری و کۆمەڵایەتی و سیاسی کۆمەڵگەوە دۆخی مندالان تێبگەین و لەوەوە قسەیان بۆ بکەین. شیعری فێرکاری مندالان دەبێت زانست و خۆشەویستی بکاتە بناغە و لەوەوە منداڵ بەرەو ئاراستەیەکی تەندروست ببات، نەک ناشیرین و قێزەوەن نیشانی منداڵ بدات و بیکاتە دوژمنی ئاژەڵ. ئا لەمڕووەوە نەوە دوای نەوەی منداڵ لەبری چەواقوسوویی و کاری ناشایستە و ناشارستانی ، مندالەی تەندروست و چالاک و زانستخواز و ئینسان دۆست دەنێنە مەیدان. ئەمە ئەو ئەرکەیە کە ڕەخنەی ئەدەبی کوردی دەبێت پێی هەڵبستێت و ئەنجامی بدات. لەبەرەدا من لەگەڵ کاک ئەحمەد عارفی شاعیر کەکەم کە دەڵێت: (هەوە بدرێت لە ڕێگای ڕەخنەگرانەوە تاوتوێیەکی پاک و پیس یان چاک خراپ بکرێت و ببێ بە بەربەست لە بەردەم بەناو بوونەوەی بەرهەمی کاڵ و کرچ)(٦) .

ئەنجام

شاعیر لەشیعری منداڵێکی درۆزندا وەکو فێرکارێک هاتووە کۆمەڵەی سیفەتی نیگەتیڤی داوەتە پاڵ منداڵێکی درۆزن و وێنەیەکی ناشیرینی ئەو منداڵەی نەخشاندووە کە هەموو بەنەفرەتی بکەین، بەئەوەی لەو

ژینگەی سیاسی و کۆمەڵایەتییە تێبگەین کە ئەو منداڵە و خانەوادەی ئەو منداڵەی تیا دەژین. لەوەشەوە ئاراستەی کار بۆ خزمەت فراوانکردنەوەی ئاسۆی تێڕوانینی منداڵان دیاری بکەین و بناغەیەکی تۆکمە و پتەو لە خۆشەویستی نەوان ئینسانەکان و ئاژەڵ و زیندەوەران و ژینگە بنیاد بنێین. منداڵان ئەو سامانە گرنگەی کۆمەڵگەن کە دەبێت زۆر هەستیارانە بابەتی دەقە ئەدەبییەکانیان بۆ هەڵبژێرین و بۆ بنووسین، بۆ ئەوەی ئایندەی کۆمەڵگە بە دەستەکی زانستخواز و پێشکەوتوودا بسپێرێت. شاعیر لەم شیعرەیدا نەیتوانیوە شیعرێک پێ بە بالای پەیامەکەی بنووسێت و لەبری پەیامەکی ئینسانیی، بەداخەوە هاتووە خوێنەر و منداڵانی ڕووبەڕووی پەیامەکی دوواکەوتووانە کردووەتەوە. ئەمەش ئەگەر زیانی نەبێت، ئەوا هیچ سوودێکی بۆ ئەدەبی کوردی و پرسەی فێربوون و پەروەردەی دروستی منداڵ تێدا نییە.(٧)

عەبدوڵا سڵێمان(مەشخەڵ)

٦ ی نیسانی ٢٠٢٤

سەرچاوە و پەراوێز

(١)منداڵی درەزن نووسینی ئەحمەد عارف پێجی تایبەتی تۆڕی کۆمەڵایەتی فەیسبووکی نووسەر پۆستی ڕۆژی شەشی نیسانی ٢٠٢٤. من هەندێ هەڵەی تایپم بۆ ڕاست کردۆتەوە.

(٢)اسس الآشتراكية العلمية المادية التاريخية تآليف ف. گيبلى و م. گوفالزون نقلە من الروسية احمد داود اصدار دار الجماهير ، دمشق ١٩٦٧ ص ٦٤.

(٣)کارڵ مارکس و فریدریک ئەنگڵس مانیفێستی حیزبی کۆمۆنیست وەرگێڕانی بە کوردی موسڵیحی شێخولئیسلام (ڕێبوار) چاپی دووەم لاپەڕە ٢٨.

(٤)بڕوانە هەردوو فەتوای ئیسلامی ژمارە ٢٥٤٣١ و فەتوای ژمارە ١٤٧٣٥ سەبارەت بە سەگ کە لە سایتی (اسلام ویب)دا هاتووە. https://www.islamweb.net/ar/fatwa

(٥)شیعری فێرکردن لە ئەدەبی کوردیدا ئەحمەد قەرەنی دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی ئاراس چاپی یەکەم هەولێر ٢٠٠٧ لاپەڕەی ١٨٠ و ١٨١.

(٦)ڕەخنە نووسینی ئەحمەد عارف پەیجی تایبەتی تۆڕی کۆمەڵایەتی فەیسبووکی نووسەر پۆستی ڕۆژی دووی ئازاری ٢٠٢٤.

(٧)من نامەوێت لێرەدا هێڵێکی ڕاست و چەپ بەسەر نووسینەکانی کاک ئەحمەدی شاعیردا بهێنم و هەوڵەکانی یەکسان بکەم بە سفر. کاک ئەحمەدی شاعیر گەلێ هەوڵی تری هەیە کە جێگەی دەستخۆشین.

داگیرکارییەکانی سوپای تورکیا.. عوسمانی حاجی مارف

ئەنقەرە بەهەمان ئەو ئاستەی لەبەرامبەر سوریادا ئۆپەراسیۆنی سەربازی ئەنجام دەدات، هەوڵدەدات بە قەبارەیەکی بەرفراوانتر کۆنترۆڵی تەواوی بەسەر سنوورەکانی لەگەڵ عێراقدا بسەپێنێت.
ئەم هەڵکشانە زیادەڕەوییە لە سیاسەت و نەخشەی ئەردۆغاندا، بە دەستپێکردنی هێرشێکی گەورەیە، کە سنوورەکانی هەرێمی کوردستان بە یەکجارەکی و بە هەمیشە لە پەکەکە پاکبکاتەوە. هەرچەندە ئامانجی ئەم داگیرکارییەی ئێستای تورکیا بۆ سەر هەندێ ناوچەی هەرێم واوەترە لەوەی پاکردنەوەی پەکەکە بێت، ئەوەش کە جێگای سەرنجە بەرپرسانی عێراق، ئەم هێرشانەی هێزەکانی تورکیا، تەنها وەک هەڕەشەیەک بۆ سەر ئاسایش و سەقامگیری وڵات ڕادەگەیەنن، بەڵام بەبێ ئەوەی هیچ ناڕەزایەتییەک دەربڕن، یان هیچ فشارێک لەباری عەمەلییەوە لە دژی ئەنقەرە نیشان بدەن.
ئۆپەراسیۆنەکانی سوپای تورکیا لەچوارچێوەی هێرشەکانی بۆ سەر هەرێمی کوردستان، فراوانترە لەوەی تەنها پەیوەند بێت بە شەڕ لەگەڵ پەکەکەدا، بەڵکو بەدوای ئەو ئامانجەوەیە دەخالەتی لە ئایندەی ئاڵوگۆڕی دۆخی سیاسی ناوچەکەدا هەبێت، بەتایبەتی لە عێراقدا بەرجەستەی دەکاتەوە. گواستنەوەی هێزی زەمینی لە ناوچەی هەکاری تورکیا، بە بەهێزکردن و فراوانکردنی بنکە و شوێنی نیشتەجێبونی هێزەکانی تورکیایە لە دەوروبەری پارێزگای دهۆک، ئەمەش ئەوە پیشان دەدات، کە ئامادەیە جێگیرکردن و دامەزراندنی هێزەکەی بۆ ماوەیەکی درێژخایان لە ناوچەکەدا و لە پێناو بەدەست هێنانی ئامانجەکانیدا نمایش کات ومناوەرەی پێبکات، وە بێباکە

لەوەی گەر لەهەمانکاتدا وێرانکارییەکی زۆری بۆ ناوچەکانی هەرێم لێکەوتەوە!

سیناریۆی لەشکرکێشییەکانی تورکیا سەقفێکی دیارکراوی نییە، کە لەسەر خاکی عێراق ئەنجامی ئەدات، لەهەمانکاتدا مایەی خوڵقاندنی دۆخێکی مەترسیدارو دژوارە لە شارەکاندا، دوای تێپەڕاندنی چەند ئامانجێک ئەگەری ئەوە هەیە هەوڵبدات بگاتە شنگال و دەستبەسەر ئەشکەوتەکانی چیای قەرەندا بگرن، کە "سەدام حسێن" لە ساڵانی هەشتاکانی سەدەی ڕابردوودا کۆشکێکی تێدا دروستکردوە"، هەڵبەتە مەبەستی ئەم دەست بەسەراگرتنەی شنگال دەبێتە سەنگینکردنی پێگەی سەربازی هێزەکانی تورکیا لە ناوچەکەدا.

لەشکرکێشی تورکیا لەلایەک دەستی کردووە بە فراوانکردن و دامەزراندنی هێزەکانی لە زەوییەکانی باکوری عێراقدا، لە لایەکی ترەوە گرنگی بە چارەسەری دیپلۆماسی لە سوریا دەدات. لایەنە سیاسییەکانی عێراق ڕەتی ناکەنەوە کە ئەردۆغان ڕەزامەندی ئەمریکا و ڕۆژئاوای بۆ ئەم ئۆپەراسیۆنی لەشکرکێشییە بەدەست هێناوە.

دەستوەردانەکانی تورکیا بۆ سەر خاکی عێراق، هەرچەندە یەکەم دەستوەردان نییە لە جۆری خۆیدا، نموونەیەکی بەرچاوی ململانێ جیۆپۆلەتیکییەکانە لە ناوچەکەدا. ئەم دەستوەردانە کە بەهۆی کۆمەڵێک هۆکارەوە بەڕێوەدەچێت، دەتوانرێت تا ڕادەیەکی زۆر بگەڕێنرێتەوە بۆ پەرەسەندنی دەخالەتی ئێران لە عێراقدا. تێگەیشتن لە دینامیکی نێوان زلهێزەکانی ناوچەکە لە بەرامبەر دۆخی سیاسی عێراقدا، زۆرجار دەبینین لەڕێگەی جۆراوجۆرەوە کێبڕکێ دەکرێت و دەخالەتی ڕاستەوخۆ دەکەن، بەتایبەتی هەردوو تورکیا و ئێران لە عێراقدا تەماح و بەرژەوەندیان هەیە و ڕکابەری دەکەن بۆ کۆنترۆڵکردنی عێراق.

لەماوەی دوو دەیەی ڕابردوودا عێراق بووەتە دیارترین گۆڕەپانی دەستوەردانی ئێران و تورکیا، جگە لە وڵاتانی دیکە. هەموو ئەمانە لە ئەنجامی لەشکرکێشی ئەمریکا بۆ سەر عێراق بوو لە ساڵی ٢٠٠٣ کە کاریگەرییەکی گەورەی لەسەر دروست بونی گێژاوی سیاسی و پێگەی حکومەتی عێراق بەجێهێشت، بەتایبەت دوای ئەوەی بە تێپەڕبونی کات شتەکان بە شێوەیەکی سەرنجڕاکێش لە بەرژەوەندی ئێران گۆڕدرا، وردە وردە نفوزی ئێران گەیشتە لوتکە، هەندێک وەها تەعبیری لێدەکەن کە ئەمریکا، بە ڕووخانی ڕژێمی سەدام "عێراقی لەسەر سینییەکی زێڕین ڕادەستی ئێران کردووە".

دەوری ئێران لە عێراقدا، کە بەرجەستە بووەتەوە بە پاڵپشتیکردنی میلیشیا حزبییە جۆراوجۆرەکان بۆ جێبەجێکردنی ئەجێندا سیاسییەکانی لە ناوچەکەدا، کە بوو بە فاکتەری سەرەکی بۆ تێکدانی پێکهاتەی

حکومەتەکی جێکەوتە لە عێراقدا. میلیشیاکانی سەر بە ئێران دەسەڵاتی ئابووری و کۆنترۆڵی بەرچاویان بەسەر دەوڵەتی عێراقدا بەدەستهێناوە. هەروەها ئێران لە ڕێگەی بازرگانی، پڕۆژەی ژێرخانی، و ڕێککەوتنی وزە، خۆی جێگیر کردووە، کە کاریگەرییەکانی بەهێزتر کردووە. هەر بۆیە لە بەرامبەردا ترس و ئامانجەکانی تورکیا زیاتربون، بەتایبەتی کە بوونی پەکەکە لە کوردستانی عێراق پشتیوانییەکی ئاشکرای ئێرانی بەدەست هێناوە.

ئەوەی پەیوستە لەم کێبەرکێیەی کێشمەکێشی لایەنەکاندا، لە ئێستادا سەرنجی بدەین، بەغداو ئەنقەرە زیاتر نزیک لەیەکن و هاوکارن دەربارەی پرۆژەی ڕێگای گەشەپێدان، کە بە هەردولایان ئەم پڕۆژەیە گرنگییەکی ستراتیژی هەیە، بۆیە حکومەتەکەی سودانی لە بەرامبەر هێرشەکانی تورکیا و داگیرکارییەکانیدا پەرچەکردارێکی جدی و عەمەلیان نییە.

ئەوەی جێگای سەرنجە سوپای تورکیا لەم هێرش و داگیرکارییەدا هەر ناوچەیەک کۆنترۆڵ دەکات لە سەر تابلۆیەک دەنوسن: "هاتنە ناو خاکی تورکیا قەدەغەیە"! تەواوی دانیشتووانی گوندەکانیش ئاوارەدەبن، ئەمەش نیشاندانی واقعێکی تەواو بەباکی لایەنی حکومەتی هەرێم و حکومەتی عێراقە و کردنەوەی ئاشکرای دەرگای سنورەکانی عێراقە بە هێزەکانی تورکیا، ئەو هێزەی کە بە فەرمانی ئەردۆغان هەوڵئەدات دەخالەت و دەورێکی سەرەکی ببینێت لە ئاراستەی ئەو ئاڵوگۆڕانەی لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا پێشبینی دەکرێت، هەروەها درێژەدانی گفتوگۆی ئەنقەرە لەگەڵ بەغدا هاوکاتە لەگەڵ ستراتیژی فراوانترکردنی تورکیا و مامەڵەکردن لەگەڵ عێراق و نزیکبوونەوەی لە بەغدا و کۆتایهێنان بە پرسە هەڵپەسێردراوەکانی نێوانیان.

لە دیمەنێکی سەیردا کە پێکەنین دەوروژێنێت، بەوەی واقعی سیاسەت لە عێراقدا لە ئاستی چ گاڵتەجارییەکدایە، فالح ئەلفەیاد، سەرۆکی هێزەکانی حەشدی شەعبی، لەکاتێکدا کە هاتنە ناوەوەی هێزەکانی تورکیا داگیرکاری بەسەر عێراقدا دەسەپێنێت، پێشوازی لە بالیۆزی تورکیا لە بەغداد کرد، دیارییەکی لە شێوەی قەڵغانێک بەناوی حەشدی شەعبییەوە پێبەخشی، وەک ئەوەی ئەلفەیاد داوای لێبوردن لە داگیرکاری داگیرکەری تورکیا بکات!.

ئەوەی جێگای سەرنجە، زیاتر لە ملیۆنێک سەربازی عێراقی هەن کە سەرباز و پۆلیس و هێزی ئەمنی و حەشدی شەعبی تێدایە، بەڵام ئەوانیان سەلماندوە کە ناتوانن بەهیچ جۆرێک بچنە مەیدانێکی شەڕەوە و لە بەرامبەر بە هەرداگیرکارییەکی عێراقدا بوەستنەوە، هیچ ئامادەیەک بە بەرگرتن بەداگیرکاری سوپای تورکیاش نیشان نادەن و نایانەوێت کارێکی لەو چەشنە ئەنجام بدەن، ئاشکرایە ئەم بەرگری

نەکردنە تەنها ناتوانایی و نائامادەیی هێزەکانی عێراق نیە، بەڵکو مەسەلەیەکی سیاسیە کە پێشوەخت، ڕێکەوتنی ئەنقەرە و بەغداد چوارچێوەکەیان دیاری کردووە.

لە پرۆسەی ئەم ئاڵوگۆڕانەو سنوربەزاندنی زیاتری سوپای تورکیا بۆ ناو کوردستانی عێراق، تورکیا هەوڵ دەدات لەلایەک پەیوەندی لەگەڵ حکومەتی سوریا ئاسایی کاتەوە، لەلایەکی تریشەوە هەوڵئەدات ئەزمونی دەسەڵاتی هێزە کوردیەکانی کوردستانی سوریا کۆتایی پێبهێنێت.

تورکیا بێجیا لەو هێرشە سەربازیانەی کە پانتاییەکی فراوانی کوردستانی عێراقی داگیرکردووە، لەهەمانکاتدا دەیەوێت نفوزی ناوچەیی خۆی بە باشترکردنی پەیوەندیەکانی لەگەڵ وڵاتانی دراوسێ، لە چوارچێوەی کێبڕکێ یان هاوکاری لەگەڵ زلهێزەکانی دیکەی ناوچەیی وەک ئێران و ڕوسیا، زیاتر بکات، بەمانای پەڕینەوە بۆ ئەو شوێنەی کە بە دیمەشقدا تێدەپەڕێت و بە ڕێکەوتن لەگەڵ دیمشقدا دەتوانێت پڕۆژەکانی بەرەتە پێشەوە.

تاران ترسی ئەوەی هەیە ڕۆڵی خۆی پەراوێز بخرێت، بۆیە دوا ووڵات دەبێت کە بیەوێت ئاشتەوایی لە نێوان دیمەشق و ئەنقەرەدا ئەنجام بدرێت، بەڵام بابەتەکە بۆ مۆسکۆ جیاوازە کە هەوڵدەدات پەیوەندیەکانی نێوان سوریا و تورکیا بگەڕێنێتەوە.

لە کۆتایی ساڵی ٢٠٢٢ەوە مۆسکۆ کاردەکات بۆ گەڕاندنەوەی پەیوەندیەکانی نێوان دیمەشق و ئەنقەرە وەک بەشێک لە ستراتیژیەک کە بتوانێت ڕوبەڕوی ناتۆ ببێتەوە. ئەگەر مۆسکۆ بتوانێت لەکنزیکبونەوەی سوریا و تورکیا بگەڕێنێتەوە، پێگەی خۆی بەرامبەر ئەمریکا بەهێزتر دەبێت، ئەمەش بوونی ڕوسیا لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا بەهێزتر دەکات، تورکیاش دەیەوێت لەم پرۆسەیەدا سودمەندبێت بە جێگیربونی پێگەی سیاسی و ئابوری لە ناوچەکەدا.

بەکورتی دەتوانێن بڵێین کە نەخشەی ئێستای تورکیا لەم هێرش و داگیرکاری و کوشتارو ماڵوێرانی کردنەدا، پێش هەمو شتێک دەستپێشخەریە بۆ چەسپاندنی مەوقعیەتی تورکیا لە سەر بنەمای ئایندەی ئەو ئاڵوگۆڕ و پێشهاتانەی لەعێراق و ناوچەکەدا پێشبینی دەکرێت. بۆ ئەم ئامانجەش تورکیا هێرش بەسەر پەکەکە دەکاتە پاساوێک، تا بنکە سەربازیەکانی لە عێراقدا دامەزرێنێت. لەلایەکی ترەوە بە گوڕێکی زیاترەوە ڕکابەری بەرامبەر کۆماری ئیسلامی گرتەبەرو هەوڵ ئەدات پێگەی ئێران لە ناوچەکەدا بکێشێتە دواوە، پەیوەندیشی لەگەڵ سوریا لە ڕێگەی ڕوسیاوە ڕێکدەخات نەک ئێران.

ڕێڕەوی ئەم کێشانە، ناوچەکە بەرەو کوێ دەبات؟، لە حاڵەتی بەرجەستە نەبونی هێزی یەکگرتوی ڕێکخراوی چینی کرێکاردا، ئایندەی بەرژەوەندی و کێشمەکێشی نێوان وڵاتانی زلهێزی دنیا، دەخەکەو

گفتوگۆیەک لەگەڵ هونەرمەند شوان کەمال.. هەڤپەیڤین- کامەران حاجی ئەلیاس

هونەرمەند شوان کەمال: هونەر تا نەبێتە پیشە و بازرگانی پێوە نەکرێت پێش ناکەوێت

هونەرمەند شوان کەمال: ئەمە هونەرمەندی گەورە و باشمان هەیە بەڵام بارودۆخی هونەریەکەمان جیاوازە و ناگاتە ئاست وڵاتانی ئەورپا و جیهان.

هونەرمەند شوان کەمال:لە کاتی دروستکردنی پەیکەرەکانم ئازادیەکی زۆر ئەیەم بەخۆم بۆ داڕشتن و بیناکردنی پەیکەرەکانم

هونەرمەندی پەیکەرساز" شوان کەمال" ،لەهونەری پەیکەرسازی خاوەن سەلیقەو ئیساتیکای تایبەت بە خۆیەتی لە ماوەی (40) ساڵەی ژیانی هونەری خۆیدا خاوەنی چەندین پەیکەری نایابە لە کوردستان و عێراق وئەورپا. یەکێکە لەوهونەرمەندانەی کە پەیکەرەکانی لە نێو چەندین شەقام و شوێنە گشتییەکانی وڵاتانی ئەورپا دانراون پەیکەرەکانی شوان هەر لە ئەورپا چەندین لێکۆڵینەوە و خوێندنەوەی بۆ کراون وە لە میدیاکانش بە گرنگییەوە باسیان لە پەیکەرەکانی کردوە، جگەلەوەش ئەم هونەرمەندە بە برەودان بە بەهرەکەیە و دەوڵەمەند کردنی ئەزموونەکەی زۆر گرنگی بە لایەنی خوێندنی ئەکادیمی داوە هەمیشە بە دوای زانیاری نوێ و پێشڤەچوونەکانی سەردەمەوە بووە، بۆیە خاوەنی چەندین بڕوانامەی هونەرییە لە پسپۆرەکەی لەوانە: بڕوانامەی دبلۆم لە هونەری پەیکەرسازی-سلێمانی، بڕوانامەی بەکالۆریۆس لە هونەری پەیکەرسازی- زانکۆی بەغدا، بڕوانامەی دبلۆمی پیشەیی لە تەکنیککانی هونەری پەیکەرسازی- ئەڵمانیا، بڕوانامەی ماستەر لەهونەری پەیکەرسازی- ستۆکهۆڵم. لە پاش ئەمانەش دا خاوەن ڕۆشنبیرییەکی هەمەلایەنە ..هەروەها وای کردوە لە ئەوروپا لە چەندین دەزگاو فەرمانگەی هونەری بەرپرسیارێتی وەربگرێت وەکو لەپرسراوی بەشی هونەری کارگەی ئەلفکایزەر

ئەڵەمانیا، 1995 تا 2015، لێپرسراوی بەشی هونەری کارگەی ڕۆسنگرێنز لە سوید لە ساڵی 2017 تا ئێستاش. دەتوانین بڵێین پەیکەرساز شوان کەمال هونەرمەندێکی جیهانییە، مایەی شانازیمانە ئەمە بەمەبەستی ئاگادار بوون لە پرۆژە و چالاکییە هونەرییەکانی بەچەند پرسیارێك بەسەرمان کردەوە.

هەڤپەیڤین- کامەران حاجی ئەلیاس

*سەرەتا پێمان باشە باس لە چۆنییەتی ئاشنا بوونت بە هونەری پەیکەرتاشی بۆ خوێنەرانمان بکەین؟

- لە ڕاستیا لێتان ناشارمەوە تاچوومە قۆناغی پەیمانگەش نەمەزانی پەیکەر چییە نەمدیبوو ناهەقیشم نییە ئەمە کتلور و پاشخان و میراتێکی هونەری شێوەکاریمان نییە ،شار و پارك و شوێنە گشتییەکانمان خاڵی بوون لە پەیکەر ئەو کاتانە،لەم چەن ساڵانەی دوایدا پەیکەر دروست کراوە لەبێینید ووکەوانەدا (چونکە دید و بۆچونی خۆم هەیە لەسەرلایەنی تەکنیکی و ئاستی ، هونەریان) بەراورد بەم وڵاتانە کەهەر لە مناڵییەوە ئاشنا ئەبن بە هونەر،شەقام و شوێنە گشتییەکانیان پڕن لە پەیکەر بەجگە لە بیناسازی و کۆشکی جوان و ئەوە هەر باسی مۆزەخانە و پێگە هونەرییەکان مەکە.کاتێك چوومە پەیمانگەی هونەرە جوانەکان لە شاری سلێمانی سەرەتای هەشتاکانی سەدەی پێشوو زانیم شتێك هەیە ناوی پەیکەرە.ئیتر شەنسی خۆم بوو نازانم لەوکاتانەیا مامۆستا “کەسرەت جەمال” خەریکی ئەو پەیکەرەی کاوەی ئاسنگەر بوو لەناو حەوشی پەیمانگە،لەقوڕ دروستی ئەکرد زۆر جوان و مەزن بوو،ئیتر لەو ساتەوە حەزم لە پەیکەرسازی کرد،لەو کاتەشەوە بێجگە لە خوێندنی زۆر و ئەزموون و وئیشکردن هیچ کاتێك دانەبڕاوم لە کارکردنی هونەری.

*هەنگاوە سەرەتاییەکانی هونەری پەیکەر تاشی چین؟

- بۆ دروستکردنی کاری هونەری یان پەیکەر یەکەم شت بیرۆکە و خەیاڵات و فەنتازی هونەرمەندەکەیە دوایی چۆنییەتی دروستکردنی پەیکەرەکە لەو کەرەسە و مەوادانەی بەکاری ئەهێنیت و شارەزایت لەناوی هەیە،دوایی بڵاوکردنەوەی و پیشاندان و نمایشکردنی.

*بابەتەکانی پەیکەرەکانی تۆ چین؟

▪ خۆی پەیکەرسازی بەتوانا بابەتی کارەکانی جیاواز و زۆر ئەبن، مەبەستم ئەوەیە بەجگە لە کاری هونەری و بیرۆکە و چیرۆکی کاری هونەری خۆم ئەگەر شارەزا و ناوبانگ هەبێت ئەوا لەسەر داواکاریش پەیکەر دروست ئەکەیت، بۆ نموونە چەندەها پەیکەر و پڕۆژەی گەورەم هەیە لە شارەکانی ئەڵمانیا و وڵاتانی سکەندناڤیا داوایان لێکردوم بۆیان دروست بکەم، بەو پێیەی کە دانەیەکم لە شارەزاترین پەیکەرسازەکانی جیهان، بەقسەی ئەڵمان و سویدیەکانیش کە لە چەندەها کتێب و گۆڤار و ڕۆژنامەیان ناوی منیان هێناوە کە باس لە هونەری ئەوروپی ئەکات. بەڵام کاری هونەری خۆم زیاتر بابەتەکانی تەعبیری و کۆمەك خەیاڵەی سوریالی بەڵام بە شێوەیەکی ئەکادیمی و بە تەکنیکی بەرز و بە ماتریاڵی جیاواز ئەنجامیان ئەیەم لەوانە بڕۆنز و ئاسن و ئەلەمینیەم و هەندێ جاریش بە کریستاڵ و شوشە.

*بیرۆکەکانی لە کوێیەوە سەرچاوە دەگرن؟

▪ بیرۆکەی کارەکانم زۆربەی لە خەیاڵات و فەنتازیای بیرکردنەوەی خۆمن، باس لە نەهامەتی و ئاوارەیی وتەنیایی مرۆڤ لە لایەکەوە دوایی پەیوەندیەکانی مرۆڤ لەگەڵ سروشت و چواردەوری، لەم دوایانە هەندێ پەیکەرم دروستکردوە، فیگەری لەشی مرۆڤ لەگەڵ ئاژەڵ و باڵندە، جا کاتی دروستکردنی پەیکەرەکانم ئازادیەکی زۆر ئەدەم بەخۆم بە داڕشتن و بیناکردنی پەیکەرەکانم بەمانای واز لە عەقلی ناوەوە ئەهێنم بە ئازادی کاری خۆی بکات زۆر جار پەیکەرم دروستکردوە خەیاڵاتی 20 تا 30 ساڵ لەمەوبەر بووە هاتووەتە دەرەوە لەو کاتەی دروستکردنی پەیکەرەکە.

*کاریگەری کامە قوتابخانەی هونەری بەسەر پەیکەرەکانتدا زاڵە؟

▪ خۆی چونکە ئێمەومانان هونەرمانان بەشێوەیەکی ئەکادیمی خوێندوە بەتایبەتی باسی خۆم ئەکەم ئەلف وبێی پەیکەرسازی بەباشی فێربوین ئیتر دوایی کاتی کارکردن ئاسانتر ڕێ و شوێنی خۆمان دۆزیوەتەوە، هیچ قوتابخانەیەکی هونەری تایبەت نیە لەسەری ڕۆیشتبێتم یا کاری لێکردبێتم، خۆی هونەرمەند ناتوانێت هەڵیبزێرت یان باسی بکات کارەکانی سەر بە چ قوتابخانەیەکە یان بزانێت بۆ وا کاری کردوە، ئەبێت کەسانی شارەزای بواری ڕەخنەی هونەری بەو کارە هەڵبسەن، بەداخەوە لای

خەمان نین ئەگەر هەشبن زۆر کەمن،کەسانێك هەن هونەرمەند نین بەڵام ئەتوانن کاری هونەرمەند و ژیانی هونەرمەند هەڵبسەنگێنن و باسی بکەن. بەڵام لەوە ئەچێت بە ویستی خۆم کارەکانم وەك باسمکرد بچنەوە خانەی یان قوتابخانەی تەعبیری سوریالیەوە.

*وەکو هونەرمەندێك، ئاستی پەیکەرتاشانی کوردستان ،لەگەڵ ئاستی پەیکەرتاشانی ئەوروپا چۆن دەبینیت ؟

▪ خۆی ئاستی هونەری هیچ میلەتێك و وڵاتێك بەدەر نیە لە ئاستی کلتوری و ڕۆشنبیری و ئینجا ئابوری و کۆمەڵایەتی ئەو گەل و نیشتمانە. بەمانای نەکرێت وڵاتێك لایەنی ئابوری و سیاسی و کۆمەڵایەتی ئاسیاوی بێت، بەڵام لایەنی کلتور و هونەر و ئەدەبی ئەوروپی بێت.لای خۆمان بەراورد ناکرێت بەم وڵاتانە بەڵام ئەبێت ئەوە جیابکەینەوە لایانی فەرهەنگی و کلتوری هەر گەلێك و نەتەوەیەك جێی ڕەمزو شانازیە بۆ نمونە ئێمە هونەرمەندی گەورە و باشمان هەیە بەڵام بارودۆخی هونەریەکەمان جیاوازە و ناگاتە ئاست وڵاتانی ئەوروپا و جیهان، بۆنمونە ژیانی هونەرمەندان و گرنگی دان بە کارەکانیان،لە دروستکردنی ئەتەلێ و مۆزەخانە و کردنەوەی پێشانگە،هەر دوور نەڕۆین خۆم بە کوردستانم جێهێشتوە هاتووم لە ئەوروپا ئەژیم؟کەلەم وڵاتانە ببمە شارەزای بواری هونەری پەیکەرسازی ئەم هەموو کارو پڕۆژەیەم دروستکردوە لەسەر شەقام و شوێنە گشتیەکان، بە لای خۆمان جێم نەبێتەوە و ناتوانم کاربکەم؟

*وەکو پەیکەرتاشێك تاچەند لەگەڵ کاری بازرگانی لەڕێگەی هونەری پەیکەرتاشی؟

▪ ئەم پرسیارە زۆر گرنگ بوو چونکە لەزۆر شوێن بەهەڵە تێگەیشتون و یان لێکدانەوەی هەڵەی بۆکراوە،خۆی هونەر تا نەبێتە پیشە و بازرگانی پێوە نەکرێت پێشناکەوێت لەهیچ جێگەیەك، بەمانای هونەرمەند کە کارێك ئەکات ئەبێت بیفرۆشێت جا لەم وڵاتانە تا نرخی بەرزتر بێت بەمانای هونەرمەندەکە شارەزا ولێهاتووە،هونەرمەندی ئەم وڵاتانە دەوڵەمەندن و ژیانێکی باشیان هەیە،لەبرێ ئەگەر کارە هونەریەکەت نەفرۆشرێت یان پارە نەکات ئەڕۆین بەڕێی کارێکی تر بکەیت باشترە،زۆر بە هەڵە لای خۆمان ئەڵێن نابێت هونەر بازرگانی پێوە بکرێت یان بفرۆشرێت، بۆیە لای خۆمان هونەر نەبێتە پیشە،کەس بە هونەر

ناژی،لای خەمان یان مامەستایە یان فەرمانبەری ئەودەزگا هونەریانەیە، بەوە هونەر پێشناکەوێت تا نەبێتە پیشە و کاری ڕۆژانە، بۆ نمونە خۆم ڕۆژانە 8 کاتژمێر پەیکەر دروست ئەکەم و پارەی لەسەر وەرئەگرم، ئەمە بێجگە لە کار و پرۆژەی خۆم.

*پەیکەرەکی تایبەت هەیە،جیاواز لە پەیکەرەکانیترت شانازی پێبکەیت؟

- بە زانیاری بەڕێزتان و خوێنەرانی ئازیز لە مێژوی هونەری کوردی دوایش عەرەبی ئینجا فارسیش دوایی لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست تا ئێستا هیچ پەیکەرسازێك نەبووە بێتە ئەورپا دوایی ئەو هەموو پەیکەرە گەورانە لە سەر شەقام و شوێنە گشتیەکان دروستبکات،زۆر گەڕاوم مەراقم بوو بزانم پێش من کەس نەبووە هیوادارم لەداهاتودا کەسێك بتوانێت،لە ژیانی هونەری و ئەم 40 ساڵەی تەمەنی هونەریم کەمێکی زۆر پڕۆژە و کاری هونەریم دروستکردوە لە عێراق و کوردستان و ئەوروپا، بۆ زانیاری یەکەم پەیکەری قوربانیانی چەکی کیمیاوی و کۆمەڵکوژ من و جوانەمەرگ(کەسار ئەحمەد) دروستمانکردوە بە (تەفیقی کارەبا) ئێستاش هەر ماوە لە شاری هەڵەبجە دانراوە،لە ئەڵمانیا و سوید و نەرویجیش پەیکەری زۆرم هەیە هەموویانم خۆشەوێت و گرنگن بەڵام لەوانەیە پەیکەری (شاسوار ئەنوەد)م ڕۆز لا گرنگ بێت چونکە پەیکەرەکی بەڕێزی زۆر ئاڵۆز و وردەکاری زۆری تیایە ماوەیەکی زۆر کاتیان داپێم بۆ دروستکردنی دراسە وتوێژینەوەم لەسەر ئەسپ کرد دوایی دەنگدانەوەیەکی زۆری هەبوو لە میدیای ئەڵمانی و سەرۆکی هەرێمی نەرد ڕاین پەردەی لەسەر لابرد زۆر پەوەی هیلاك بووم ناوی خۆمم بەکوردی لەسەر نوسیووە بە مێژو ئەمێنێتەوە،هەموو پەیکەرەکانم گرنگن و جێی شانازی خۆمن هیوادارم کوردیش ڕێزێك بێت گرنگی بە کەسایەتیەکانی خۆی بات کە دەسەزانە و خۆبەخشانە کاریان کردوە،لەهەموو حاڵەتەکا و لەکۆتایا ئەمە هەرکوردین،هیوادارم ڕۆژێك بێت ببینە خاوەنی وڵات و کوردسانەکی گەورە ئەوکات توانا و ئەزمون و سەلیقەی خەڵکانی دەسەزبە بنیاتنانی کوردستان بێت.

www.shwankamal.webs.com

کتێب\ ڕامانێکی خێرا لە بزووتنەوەی ڕۆژنامەگەری سۆشیالیستیی وڵاتی کەنەدا.. عەبدوڵا سلێمان(مەشخەڵ)

[بۆ خوێندنەوەی ئەم کتێبە کلیکی ئێرە بکەن..](AbdullahSleman_CALDownload)

AbdullahSleman_CALDownload

ناساندن فیلۆفۆبیا، زنجیرەی بڵاوکراوە ١٣٨.. ابراهیم موحەممەد (ئەبڕاهام لەقای)

فیلۆفۆبیا: تێگەیشتنێك لە ترس لە خۆشەویستی و چوونە ناو پەیوەندییە سۆزدارییەکانەوە.

فیلۆفۆبیا، کە بە ترس لە خۆشەویستی و چوونە ناو پەیوەندییە سۆزدارییەکان ناسراوە، حاڵەتێکی دەروونییە کە کاریگەری نەرێنی لەسەر ژیانی کۆمەڵایەتی و کەسایەتی تاکەکان هەیە.
فیلۆفۆبیا وشەیەکی یۆنانییە کە لە “philo” (خۆشەویستی) و “phobos” (ترس) پێکهاتووە. لە زانستی دەروونناسیدا، وەک ترسێکی نائاسایی و زۆر لە دروستکردن یان بەشداریکردن لە پەیوەندی خۆشەویستی پێناسە دەکرێت.

هەندێك لە هۆکارەکان کە دەبێتە هۆی دروستبوونی ئەو دۆخە دەروونییە:

1. ئەزموونی نەرێنی پێشوو: وەك پەیوەندی ناسەرکەوتوو یان بوونی خیانەتی هاوسەرگیری کە بەسەر تاکەکەدا هاتووە.
2. کێشەی پەیوەستبوون(هۆگربوون): کە لە منداڵییەوە سەرچاوە دەگرێت و کاریگەری لەسەر پەیوەندییەکانی داهاتوو هەیە. (بۆ تێگەیشتن لەم پرسە دەتوانیت سوود لە تیۆری فرۆید پێنج ساڵەی منالەی تاك، قۆناغی ئاوێنەی ژاك لاکان، تیۆری ئیریك ئیرکسۆن، هاینز کۆهت وە زۆرێك لەزاناکانی تر وەربگری).
3. کلتوور و کۆمەڵگا: هەندێک نۆرمی کۆمەڵایەتی دەتوانن ترس لە پەیوەندی درووست بکەن.(خۆشەویستی قەدەغەیە، کچ نابێ خۆشەویستی بکا، پیاو نابێ هەست و سۆزی هەبێ و ناسك و عاتفی بێ، دواکەوتووی کۆمەڵگا و کلتوور، ناوچەگەرێتی و خێڵ و ستیگماکانی تر پەیوەست بەم پرسە کە کۆمەڵگا و کلتوور دروستی دەکەن بە تاك کە هیچ کام لەمانە تەندروست و گونجاونین بۆ تەندروستی دەروونی تاك).
4. خۆبەکەمزانین: کەسانێك کە متمانەیان بە خۆیان کەمە زیاتر مەترسی تووشبوونیان هەیە.

نیشانەکان بەشێوەیەکی گشتی بەم جۆرەن:

- دڵەڕاوکەی بەردەوام سەبارەت بە پەیوەندییەکان.
- خۆدوورخستنەوە لە دۆخە ڕۆمانسییەکان.
- نەتوانین لە سۆزداری بوون یان هەستنەکردن بە خۆشەویستی.
- نیشانە جەستەییەکان وەک خێرابوونی لێدانی دڵ کاتێک باسی پەیوەندی دەکرێت.(ئەم نیشانەیە بە کاردانەوەی فیزیکی گوزارشت دەکرێ).

چارەسەر:

1. چارەسەری دەروونی: یارمەتی کەسەکە دەدات بە تێگەیشتن و ڕووبەڕووبوونەوەی ترسەکانی، چارەسەری ڕەفتاری-مەعریفی (CBT): یارمەتی دەدات بە گۆڕینی بیرکردنەوە و ڕەفتارە نەرێنییەکان.
2. دەرمان: لە هەندێک حاڵەتدا، دەرمانی دژە دڵەڕاوکە دەتوانێت یارمەتیدەر بێت.
3. خود-چاودێری(دەتوانین بڵێین Self -care گرینگیدان بەخۆت، یاخود بە ئەم باسە دەتوانن سوود لە تیۆری Self theropy

کارە ڕێجەرس وەربگرن کە لەم بڵاوکراوەکانی ڕابردوومدا ئەم تیۆرەم ڕوونکردۆتەوە و لینکی بڵاوکراوەکە لە کۆمێنت دادەنێم) : وەرزش، خواردنی تەندروست و خەوی باش دەتوانن یارمەتیدەربن.

سەرچاوەکان:

1- https://my.clevelandclinic.org/health/diseases/22521-philophobia-fear-of-falling-in-love

2- https://www.webmd.com/anxiety-panic/what-is-philophobia

3- https://www.medicinenet.com/what_are_the_signs_of_philophobia/article.htm

4- https://www.centreofexcellence.com/overcoming-fear-of-love/

«مەرگێکی هەڵواسراو» ی یووسف ئیسماعیل چاپ و بڵاو کرایەوە

کتێبی مەرگێکی هەڵواسراو، لە شازدە چیرۆک پێک دێت. ناوی کتێبەکە گوزارشتە لە تەواوی چیرۆکەکانی ناو کتێبەکە. چیرۆکەکان فرەڕەهەندن و دەکرێ لە گۆشەی جیاوازەوە لێی بڕوانی. پێکهاتوون لە تەنز، ڕۆمانسی، خیانەت، گەندەڵی، سیاسی …تاد… نووسەر هەندێک لە چیرۆکەکانی باس لە کێشە کۆمەڵایەتییەکان و کێشەی نێو خێزانی هەر تاکێکی کورد دەکات، کە بەشێوەیەکی چێژ بەخش و گێڕانەوەیەکی پڕ لە فلاشباک.

یووسف ئیسماعیل، نووسەری کۆمەڵێ چیرۆکی مەرگێکی هەڵواسراو گوتی: ئەم کتێبە دەبێتە یەکەم کتێبی من بۆ چاپکراوی، کە دوای ئەوە چەند کتێبێکم نووسییەوە و بڵاو چاپ نەکراوە. نووسەر گوتیشی: لە چەند بواردا توانی نووسینم هەیە و نووسیومە و لە ڕۆژنامەکان بڵاوم

کردووەتەوە، بەڵام خودی خۆم لە ژانەری چیرۆکدا دەژیوەتەوە، دەمەوێت لە چیرۆکنووسین بەردەوام ببم. ئێمە لە کۆمەڵگای کوردیدا لەڕووی چیرۆکەوە زۆر دەوڵەمەند نین لەچاو ژانەرەکانی تر وەک شیعر، وتار، ڕۆمان….تاد. چیرۆک کەم ئیشی لەسەر کراوە لەبەرامبەر ژانەرەکانی تر، بە پێچەوانەی ساڵانی ڕابردوو کە باس دەکرێت لە حەفتاکان و هەشتاکانی ڕابردوو لە خوێنەر و نووسینی ژانەری چیرۆک لە پلەیەکی باڵاتردا بوونە. بۆیە بڕیارم دا یەکەم کتێبی چاپکراوم کۆمەڵە چیرۆکێکی ئەدەبی بێت.

کۆمەڵە چیرۆکەکە لە دووتوێی سەد و بیست و شەش لاپەڕەدا کۆکراوەتەوە، ئێستا لە کتێبخانە کوردییەکان بەردەستە.
کتێبی مەرگەکی هەڵواسراو، لە ساڵی 2024 لە چاپخانەی پاندە لە سلێمانی چاپ کراوە.

گومڕاییبوون.. شیعر/ کاوە عوسمان

گومڕاییە بوون،،
لە گۆڕانە،،،
بەدوای سەراختا..
شوێن بوێتە گەڵەری شتێ گیاندەرچوەکان
شنەباش بەنی تەنیایی لەدە،،
هەورەکان دەی تەڕیان ئەوەڕێنە
دارەکان لە فرمێسکا ئەدرەوشێنەوە
کەسێ نییە لە شەقامە چۆڵ و بێ چرپەکان
تەنها جێستەی من نەبێ..
لە ژێر نوری زیوینی مانگێکی تەمهەڵجنا..
وەک تارماییەکی غەمگین دێ و دەچم،،
مەمەک لە کوخێکا
لە دورەوە ، بریشکەیەتی ..
بەڵکی تروسکەی ئەوینە بێ،،
گیانی دەرچێ؟

پەنا دەبەم سنەوبەرێک دەستم بگرێ
بروسکەیەک رۆحم بەرێ
تارمایەک بە هەنای..
ڕۆحێکی شەکەتا بچێ
دەمەوێت پشوو بدەم
لە گەڕان ماندووم،
هەمووجێیەک ئەمشەو..
بۆنی تەنیایی و نامۆیی لیدێ،،
هەر سووچێک و پەناگەیەک یادێ دێنێ ،
لەپڕتاو، لە خەیاڵی گومڕایدا..
نێو زوقم و تەمتومانی نام□یدا،،
تارماییەک بە باڵای ئەو..
لە باخێکی چۆڵی غەمگینا دەرئەکەوێ ،،
بڵێی ئەو بێ..
لەم خەزانی دڵوەرینە …
فریادڕەسی مەرگەساتی نام□یم ب□ ؟
گ□م□ایبوونە،
تاڵی ڕەنگینی زوڵفی ئەستێرەکان..
لە یەک ئاڵاون و..
دەربازیان نا بێ،،
چرۆ درەوشاوەکانیش،،
چاوەڕێی تیشکی سپێدەیەکن..
هەر ناگاتەجێ،
گۆمڕایبوونە،
بە نێوپەلی زەردی ئەو درەختە..
پیرانەی بەلادا کەوتوون،،
هێشتا بێهەودا دەشنێنەوە…
بۆ سۆراخت،،
هەموو شتێک بۆنی تەنیایی لیدێ،
ئەو پردەی ڕوبارێکی ووشک جێی دێڵێ،،
ئەو هەورانەی نیگای عیشقیان…
لە فرمێسک و خوێنا تێزاوە
لە زیندانی ئاسمانێکی…
چوارمێخەکە کێشراوا…
دەروازه□ی□کیان نا بێ ،
ئەو گوڵانەی بێ ویستی خۆیان..
لە ژێر نەشتەری ڕەشەبادا،،

ئەمشەو پەرت پەرت ئەبێ،،
ڕزگاربونیان نا بێ،،
ئەمشەو جەستە بە نێو..
کەناری نوقم لە تەما..
یەخسیر ئەبێ، ،،
کەنار دەریا چۆڵ ،،
ڕۆح لە ئافاتی بوونا..
گومڕا ئەبێ،،
دڵ بێهەودا و نائارام ..
مەستی زایەڵەی تەنیایی شنەبای ..
نێو کێڵگە غەمگینەکان ئەبێ،
سەیرە پێکە ژەهری …
ڕژاوی رەشی ئەمشەو،،
تەواو نا بێ
دنیا تا ئەبەد ڕوناک نا بێ
دەرۆم و چیتر..
باوەڕم بە گەڕانەوەی..
پەڕەسێلکە پەمەیەکانی…
فیردەوسی مناڵی نا بێ…
دەڕۆم و چیتر ،،
باکم بە تیغی پڕئازاری…
شنەبای زەریا تەمهەڵچنەکان..و..
بریسکەی نیگای ..
مانگێکی نغرۆ لە خەما نا بێ.

…………………………………………………………

تێبینی/ وێنەکە کارێکی هونەری فۆتۆگرافەر
Arcaion
بە سوپاسەوە لە پەیجی فەرمی خۆی وەرگیراوە